

พุทธจริยศาสตร์เถรวาทเป็นอักษรมหรือนิพนธ์หรือไม่

พระมหา ไพรัชน์ เขียนวงศ์

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชา ปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๕

ISBN 974-633-200-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

IS THERAVADA BUDDHIST ETHICS AN EGOIST THEORY ?

Phramaha Pairat Khienwong

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Philosophy

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-633-200-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ พุทธจริยศาสตร์เดรวาทเป็นอदनินิยมหรือไม่
โดย พระมหา ไพรัชน์ เขียนวงศ์
ภาควิชา ปรัชญา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. สมภาร พรมทา

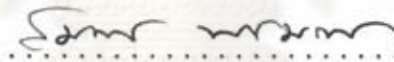

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาคามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ อุงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. สมภาร พรมทา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ฉ รังษี)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ไพรัชน์ เขียนวงศ์, พระมหา : พุทธจริยศาสตร์เดรวาทเป็นอัตนิยมหรือไม่ (IS THERA-
VADA BUDDHIST ETHICS AN EGOIST THEORY ?) อ. ที่ปรึกษา : อ.ดร. สมภาร
พรหมทา, 85 หน้า. ISBN 974-633-200-7.

เนื่องจากทฤษฎีของนักศึกษาพุทธจริยศาสตร์เดรวาทมีแตกต่างกันไป และบางท่านมองว่า มี
ลักษณะเป็นอัตนิยม งานวิจัยนี้จึงพยายามศึกษาเพื่อที่จะตอบปัญหาว่า พุทธจริยศาสตร์เดรวาทเป็นอัตนิยม
หรือไม่?

ผลจากงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า อัตนิยมมีหลายความหมาย แต่ที่ใช้เพื่อประกอบการตอบปัญหาที่
ตั้งไว้ นั้น เป็นความหมายทางจริยศาสตร์ หรืออัตนิยมทางจริยศาสตร์ ซึ่งหมายถึง ทฤษฎีที่ถือว่า
มนุษย์ควรแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนและคนที่ เป็นญาติมิตรพวกพ้อง

ในการพิจารณาประเด็นปัญหาที่ว่า พุทธจริยศาสตร์เดรวาทเป็นอัตนิยมหรือไม่? นั้น ได้แบ่ง
พุทธจริยศาสตร์เดรวาทออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับโลกิยะ ซึ่งมีเนื้อหาคำสอนที่มุ่งให้แสวงหา
ประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น แต่มีเนื้อหาคำสอนในบางที่ เช่น กามโกติบุคคล 10 ซึ่งมีบาง
ประเภทที่แสวงหาเฉพาะผลประโยชน์ส่วนตัว และพระพุทธเจ้าก็ทรงถือว่า เป็นความดีในระดับหนึ่ง
คือ รู้จักใช้สิ่งนั้นให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยนัยนี้ จึงดูเหมือนจะเป็นอัตนิยม แต่เมื่อศึกษาดู
พุทธจริยศาสตร์เดรวาทระดับโลกิยะทั้งระบบแล้ว จะเห็นว่าไม่เป็นอัตนิยม ส่วนในอีกระดับหนึ่ง คือ
ระดับโลกุตตระ ซึ่งมีเนื้อหาคำสอนมุ่งให้แสวงหาผลประโยชน์ทางใจทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ได้แก่ การ
กำจัดกิเลส คือ ความโลภ โกรธ หลง ซึ่งจะนำพาตนเข้าสู่ภาวะนิพพาน อันเป็นความสุขหรือ
ประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งจุดนี้หลายท่านมองว่า มีลักษณะเป็นอัตนิยม แต่แท้ที่จริงแล้วไม่เป็น เพราะมี
เนื้อหาแตกต่างจากอัตนิยมโดยสิ้นเชิง

คำตอบสำหรับประเด็นปัญหานี้ อาจสรุปได้ว่า พุทธจริยศาสตร์เดรวาทระดับโลกิยะบาง
ประการ ดูเหมือนจะเป็นอัตนิยม แต่ไม่เป็น ส่วนพุทธจริยศาสตร์เดรวาทระดับโลกุตตระไม่อาจ
จัดได้ว่าเป็นอัตนิยม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... ปรัชญา
สาขาวิชา ..... ปรัชญา
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิติ ..... *สมภาร พรหมทา*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *สมภาร พรหมทา*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C510553 : MAJOR PHILOSOPHY

KEY WORD: THERAVADA BUDDHIST ETHICS / EGOISM

PAIRAT KHIEWONG, PHRAMAHA : IS THERAVADA BUDDHIST ETHICS AN EGOIST THEORY ?

THESIS ADVISOR : SOMPARN PROMTA, Ph.D. 85 pp. ISBN 974-633-200-7.

Due to the fact that there are conflicting views on Theravada Buddhist ethics and some scholars hold that it has egoistical characteristics, this research aims to assess whether Theravada Buddhist Ethics fall into an Egoist Theory ?

The result of this research shows that Egoism has many meanings. However, the meaning used in the research is ethical. Ethical egoism is a view that man should aim to promote well-being and interests for his own and his relatives.

In considering the question, "Is Theravada Buddhist Ethics an Egoist Theory ?," Theravada Buddhist ethics is divided into two states: First as a state of mundane. This state teaches to seek for one's own interest and others. There are some teachings such as Kamabbogi 10 which teach people to seek for himself wealth and make himself happy and cheerful, and a person who acts like that receives praise word from The Buddha, this means that the some mundane state of Buddhist ethics may be called ethical egoism, but when the whole system is considered, it cannot be classified as an egoist theory. The other is state of supermundane which teaches to seek for own and others mental peace with extinction of defilements namely greed hatred and delusion is the highest happiness. From the point of view, there are many scholars hold that it has ethical egoistical characteristics, but truly does not. The contents of ethical egoism and supermundane state of Buddhist ethics are so significantly different.

A word of conclusion: some mundane state of Theravada Buddhist ethics seemingly can be classified as an egoist theory but cannot be classified while supermundane state of Theravada Buddhist ethics cannot be classified as such.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... ปรัชญา

สาขาวิชา ..... ปรัชญา

ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต ..... ส.พรม

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... ส.พรม

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลและสถาบันหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอ
ระบุนามไว้เพื่อแสดงความขอบพระคุณและอนุโมทนาขอบคุณ ดังนี้

อาจารย์ ดร. สมภาร พรหมทา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ท่านเป็นทั้งอาจารย์ผู้ให้ความ
รู้ด้วยดีเสมอมา ทั้งได้ให้คำปรึกษา แนะนำ และท้วงติงหลายประการที่ช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้มีเนื้อหา
กระชับ รัดกุม และชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบคุณยิ่ง

ศาสตราจารย์ ดร. วิทย์ วิศทเวทย์ รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ณ รังมี รองศาสตราจารย์
ดร. มารค คามไท รองศาสตราจารย์ ปรีชา ช่างขวัญอิน รองศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณ
สถาอานันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมฤดี วิศทเวทย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย และ
อาจารย์ ดร. ไตรรงค์ หงส์คารมภ์ ทุกท่านที่กล่าวนามมานี้ นอกจากจะเคยให้ความรู้ในสถาบันแห่งนี้
แล้ว บางท่านยังมีส่วนในการชี้แนะและท้วงติง ตลอดจนให้ยืมหนังสือส่วนตัวที่เป็นประโยชน์ ทำ
ให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบคุณ

พระเมธีธรรมาภรณ์ ได้เมตตาให้หนังสือที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยมาจำนวนหนึ่ง พระครู-
ปลัดบุญเรือง อินทสโร เจ้าอาวาสวัดปากน้ำฝั่งใต้ ได้เมตตาให้ยืมหนังสือพระไตรปิฎกภาษาบาลี
ฉบับ มหาจุฬาลงกรณ ๒๕๐๐ และอนุญาตให้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของวัดในการทำวิจัยนี้ด้วยดีโดย
ตลอด นอกจากนี้เพื่อนสหธรรมิกที่วัดนวก และหลวงพ่อเจ้าอาวาสวัดโตนด ยังได้เมตตาให้ยืม
หนังสือพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง มาจำนวนหนึ่งด้วย ทุกท่านที่กล่าวนามมานี้ ผู้วิจัย
ขอกราบขอบพระคุณ

ขออนุโมทนาขอบคุณต่อท่านผู้มีอุปการคุณทุกท่านทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ เจ้าหน้าที่
ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ เจ้าหน้าที่คณะอักษรศาสตร์ ดึก ๑ ได้ถวายภัตตาหารเพลเป็นประจำ ใน
ช่วงที่เรียนรายวิชาประจำหลักสูตร คุณชาญณรงค์ บุญหนุน เจ้าหน้าที่ศูนย์พุทธศาสนศึกษา จุฬาฯ ได้
ช่วยแบ่งเบาภาระในหลาย ๆ ด้าน และคุณวิภาวี สิกวานิช คุณจินตนา ชาดิอัปสร สองท่านนี้ได้ให้
ความสนับสนุนในด้านการศึกษามาด้วยดีโดยตลอด ผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบคุณ

ขออนุโมทนาขอบคุณห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย และหอสมุดกลาง มหาจุฬาลงกรณราช-
วิทยาลัย ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ และหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ และหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันที่กล่าว
นามมานี้มีส่วนสำคัญยิ่งในการเอื้อเพื่อข้อมูลด้านเอกสาร สำหรับใช้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์นี้ และขอ
อนุโมทนาขอบคุณต่อบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ให้ทุนยกเว้นค่าเล่าเรียนหนึ่งภาค
การศึกษา

พระมหาไพรัช ฐมฺทีโป (เขียนวงศ์)

ส. ข.	สัตตนิทาย ขนรวารวคค
ส. น.	สัตตนิทาย นิตานวคค
ส. ม.	สัตตนิทาย มหาวารวคค
ส. ส.	สัตตนิทาย สคานวคค
ส. สพ.	สัตตนิทาย สพายคค

การใช้สัญลักษณ์และหมายเลข

สำหรับคัมภีร์พระไตรปิฎก สัญลักษณ์ / เป็นเครื่องหมายบอก เล่ม ข้อ และหน้า ตามลำดับ ตัวอย่าง เช่น พ. ธ. ๒๕/๑๖๖/๔๖. หมายถึง คัมภีร์ขุททกนิกาย ฐมมปท พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕ ข้อ ๑๖๖ หน้า ๔๖ เป็นต้น

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา อ้างอิงจากภาษาบาลี ฉบับ มหามกุฏราชวิทยาลัย การอ้างอิงระบุ เล่ม และหน้า เช่น ธ. อ. ๖/๒๘. หมายถึง ฐมมปทอรรถกถา เล่มที่ ๖ (ภาค ๖) หน้า ๒๘ เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ.....	ช

บทที่

๑. บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ แนวเหตุผล ทฤษฎีที่สำคัญ หรือสมมติฐาน.....	๒
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๒
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย.....	๒
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	๓
๑.๖ ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย.....	๓

๒. จริยศาสตร์ของสำนักอรรถนิยมในปรัชญาตะวันตก

๒.๑ ความหมายและประเภทของอรรถนิยม.....	๔
๒.๒ ทรรศนะทางจริยศาสตร์แบบอรรถนิยมของเอพิคิวรัส.....	๔
๒.๓ ทรรศนะทางจริยศาสตร์แบบอรรถนิยมของโทมัส ฮอบส์.....	๑๒
ก. ที่มาของพันธะทางศีลธรรม.....	๑๓
ข. อุดมคติของชีวิต.....	๒๖
ค. เกณฑ์ตัดสินจริยธรรม.....	๓๐
๒.๔ ข้อมูลทางชีววิทยาในฐานะหลักฐานเชิงประจักษ์ ที่สนับสนุนอรรถนิยมทางจริยศาสตร์.....	๓๑

๓. พุทธจริยศาสตร์เถรวาท

๓.๑ ระบบพุทธจริยศาสตร์.....	๓๖
๓.๑.๑ ที่มาของพันธะทางศีลธรรม.....	๓๖
๓.๑.๒ อุดมคติของชีวิต.....	๓๙

๓.๑.๓	เกณฑ์ตัดสินจริยธรรม.....	๕๖
๓.๒	พุทธจริยศาสตร์ระดับโลกียะ.....	๕๓
๓.๓	พุทธจริยศาสตร์ระดับโลกุตตระ.....	๕๘
๔.	พุทธจริยศาสตร์เถรวาทเป็นอสังคายนหรือไม่ ?	
๔.๑	พุทธจริยศาสตร์เถรวาทระดับโลกียะบางประการ ดูเหมือนจะเป็นอสังคายน แต่ไม่เป็น.....	๖๑
๔.๒	พุทธจริยศาสตร์เถรวาทระดับโลกุตตระไม่เป็นอสังคายน.....	๖๗
๕.	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
๕.๑	สรุปผลการวิจัย.....	๗๘
๕.๒	ข้อเสนอแนะ.....	๘๐
บรรณานุกรม.....		๘๑
ประวัติผู้วิจัย.....		๘๕

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย